

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”**

Харків

2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**“ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”**

**(перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузі знань 08 “Право”
спеціальності 081 “Право”)**

*для студентів III курсу
фінансово-правового факультету*

Харків
2020

Методичні матеріали для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення» (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти галузі знань 08 “Право” спеціальності 081 “Право”) для студентів III курсу фінансово-правового факультету / уклад.: О. Г. Серeda, Т. В. Красюк, В. Д. Авескулов, О. В. Соловійов. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 66 с.

У к л а д а ч і: О. Г. Серeda,
Т. В. Красюк,
В. Д. Авескулов,
О. В. Соловійов.

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2020

ВСТУП

Навчальна дисципліна “Право соціального забезпечення” спрямована на: засвоєння студентами найважливіших положень законодавства у сфері соціального забезпечення; аналіз юридичних фактів, які є підставами для виникнення правовідносин із соціального забезпечення; тлумачення та точне застосування правових норм у сфері соціального забезпечення.

Названа дисципліна включає такі форми організації освітнього процесу: лекції, практичні заняття, самостійну роботу студентів, індивідуальні навчально-дослідницькі завдання, консультації.

Підсумковою формою контролю знань студентів у V семестрі є іспит.

Основна мета навчального курсу – набуття знань щодо предмета права соціального забезпечення, особливостей методу права соціального забезпечення, системи джерел права соціального забезпечення, підстав виникнення, суб'єктів, об'єктів та змісту правовідносин у сфері соціального забезпечення, зміни та припинення правовідносин із соціального забезпечення, організаційно-правових форм соціального забезпечення, суті і значення соціального страхування, правового механізму надання матеріального забезпечення та соціальних послуг із загальнообов'язкового державного страхування, видів та ознак державних соціальних допомог, форм соціального обслуговування тощо.

Студенти у процесі засвоєння навчальної дисципліни “Право соціального забезпечення” повинні:

знати:

– основні норми Конституції України, законів України: “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”, “Про пенсійне забезпечення”, “Про недержавне пенсійне забезпечення”, “Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування”, “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування”, “Про

загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття”, “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування”, сучасні реалії судової практики;

- предмет, метод і систему права соціального забезпечення;

- сферу дії законодавства у праві соціального забезпечення;

уміти:

- правильно визначати характер і зміст правовідносин із права соціального забезпечення;

- точно розуміти зміст правової норми;

- правильно застосовувати нормативний матеріал до конкретних відносин;

- тлумачити чинне законодавство у сфері соціального забезпечення;

- надавати проведеній роботі належної форми (письмове рішення, складання документа тощо);

- аргументувати власну точку зору та прийняте рішення;

- аналізувати тенденції юридичної практики та оцінювати їх з точки зору відповідності законодавству.

ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п/ п	Теми	Кількість годин / кредитів				Вид контролю	
		Усього годин	аудиторних		самостійна робота	поточний	підсумковий
			лекції	практичні заняття			
	1	2	3	4	5	6	7
1	Предмет, метод, функції, система права соціального забезпечення	14	4	4	6		
2	Джерела права соціального забезпечення	8	2	-	6		
3	Принципи права соціального забезпечення	8	2	-	6		
4	Правовідносини соціального забезпечення	14	4	4	6		
5	Соціальні ризики як підстава виникнення права на соціальне забезпечення.	8	2	-	6		
6	Пенсійне забезпечення у системі загальнообов'язкового пенсійного страхування Недержавне пенсійне забезпечення	24	6	4	14		
7	Спеціальне пенсійне забезпечення	22	6	6	10		
8	Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття	12	2	4	6		
9	Загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з	12	2	4	6		

	тимчасовою втратою працездатності						
10	Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності	12	2	4	6		
11	Державні соціальні допомоги	8	2	-	6		
12	Соціальне обслуговування	8	2	-	6		
		150	36	30	84		Іспит

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
трудового права Національного
юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
(протокол № 1 від 01.09.2020 р.)

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”

Розділ І. ПРЕДМЕТ, МЕТОД, ДЖЕРЕЛА, ПРИНЦИПИ ТА ПРАВОВІДНОСИНИ У ПРАВІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Соціальне забезпечення та його місце у системі соціального захисту. Функції соціального забезпечення: економічна, демографічна, реабілітаційна, політична. Право соціального забезпечення як самостійна галузь права. Предмет, метод і система права соціального забезпечення. Відмежування права соціального забезпечення від суміжних галузей права. Організаційно-правові форми і види соціального забезпечення.

Джерела права соціального забезпечення. Поняття й види джерел права соціального забезпечення. Конституція України – головне джерело права соціального забезпечення. Акти міжнародно-правового регулювання соціального забезпечення. Закони України – джерела права соціального забезпечення. Підзаконні акти у системі джерел права соціального забезпечення. Значення актів Конституційного Суду України та судової практики для правового регулювання відносин у сфері соціального забезпечення.

Принципи права соціального забезпечення. Поняття принципів права соціального забезпечення та їх класифікація. Галузеві принципи соціального забезпечення та їх зміст. Принципи окремих інститутів права соціального забезпечення.

Правовідносини у сфері соціального забезпечення. Поняття і види правовідносин із соціального забезпечення. Загальна характеристика та види матеріальних правовідносин із соціального забезпечення. Загальна характеристика та види процедурних правовідносин із соціального забезпечення. Загальна характеристика та види процесуальних правовідносин із соціального забезпечення.

Суб'єкти, об'єкт і зміст правовідносин із соціального забезпечення. Підстави виникнення, зміни і припинення правовідносин із соціального забезпечення.

Поняття, ознаки та види соціальних ризиків.

Державні соціальні стандарти та нормативи соціального забезпечення.

Р о з д і л І І . ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ

Страховий стаж. Поняття і значення страхового стажу як умови призначення пенсії. Види страхового (трудового) стажу. Порядок обчислення страхового стажу. Коефіцієнт страхового стажу. Порядок підтвердження страхового стажу. Документи, необхідні для підтвердження окремих періодів страхового стажу. Використання показань свідків для встановлення страхового стажу.

Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Структура системи пенсійного забезпечення в Україні. Поняття пенсії та її ознаки. Відмінності пенсії від інших виплат. Солідарна система пенсійного забезпечення. Умови призначення пенсій за віком, по інвалідності та у зв'язку з втратою годувальника у солідарній системі.

Порядок обчислення, призначення, перерахунку та виплати пенсій.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття. Право громадян на матеріальне забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття. Принципи, суб'єкти та об'єкт загально-

обов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Особи, які підлягають страхуванню на випадок безробіття. Види і порядок надання матеріального забезпечення та соціальних послуг у випадку безробіття.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю. Принципи соціального страхування. Право громадян на матеріальне забезпечення та соціальні послуги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Суб'єкти та об'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Види і порядок надання матеріального забезпечення та соціальних послуг за страхуванням у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Суб'єкти та об'єкти страхування від нещасного випадку та професійного захворювання. Страховий ризик і страховий випадок у загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Нещасний випадок на виробництві: поняття та порядок розслідування. Професійне захворювання: поняття і порядок встановлення зв'язку із виробництвом. Види та порядок призначення виплат потерпілому.

Р о з д і л ІІІ. ОСОБЛИВОСТІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Пенсійні виплати за рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування. Недержавне пенсійне забезпечення. Загальні умови призначення пенсій у недержавній пенсійній системі.

Особливості пенсійного забезпечення окремих категорій осіб. Пенсії за вислугу років працівників окремих професій і окремих галузей економіки. Спеціальне пенсійне забезпечення за віком. Пенсійне забезпечення за особливостями професійного статусу. Пенсії за особливі заслуги перед

Україною. Пенсійне забезпечення у зв'язку з особливостями соціального статусу.

Розділ ІV. ДЕРЖАВНІ СОЦІАЛЬНІ ДОПОМОГИ

Поняття та види соціальних допомог. Державна допомога сім'ям з дітьми. Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами. Одноразова допомога при народженні дитини. Допомога при усиновленні дитини. Державна соціальна допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю. Допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю. Державні допомоги особам, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Державна соціальна допомога постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій.

Розділ V. СОЦІАЛЬНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Поняття і види соціальних послуг та форми їх надання. Організація діяльності з надання соціальних послуг. Порядок надання й отримання соціальних послуг. Надання соціальних послуг бездомним особам і безпритульним дітям. Соціальне обслуговування громадян похилого віку. Соціальне обслуговування неповнолітніх. Реабілітаційні послуги осіб з інвалідністю.

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Предмет, метод, система права соціального забезпечення

П и т а н н я д л я о б г о в о р е н н я

1. Поняття та правові ознаки соціального забезпечення.
2. Соціальний захист та соціальне забезпечення: співвідношення понять.
3. Предмет права соціального забезпечення.
4. Поняття та особливості методу права соціального забезпечення.
5. Функції соціального забезпечення.
6. Відмежування права соціального забезпечення від суміжних галузей права.
7. Система права соціального забезпечення.
8. Організаційно-правові форми і види соціального забезпечення.

С п и с о к н о р м а т и в н о - п р а в о в и х а к т і в т а л і т е р а т у р и

Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України. 2-ге вид. Київ: Знання, 2008. 663 с.

Болотіна Н. Б. Право людини на соціальний захист в Україні: монографія. Київ: Знання, 2010. 107 с.

Пенсійне забезпечення: підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / О. М. Ярошенко, С. М. Прилипко, А. М. Слюсар та ін.; за ред. О. М. Ярошенка. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2017. 308 с.

Право соціального забезпечення в Україні: підручник / за заг. ред. Т. А. Занфірової, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків: ФІНН, 2012. С. 66–95.

Право соціального забезпечення в Україні: підручник / О. М. Ярошенко, Г. О. Барабаш, Н. М. Вапнярчук та ін.; за ред. О. М. Ярошенка. 4-те вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2015. 458 с.

Право соціального забезпечення України: підручник / Пилипенко П. Д. та ін.; за ред. П. Д. Пилипенка; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. 4-те вид., переробл. і доповн. Київ: Ін Юре, 2014. 476 с.

Право соціального забезпечення : підручник / [О. М. Ярошенко, А. М. Слюсар, І. А. Ветухова та ін.]; за ред. О. М. Ярошенка. Харків: Право, 2019. 376 с.

Прилипко С. М. Проблеми теорії права соціального забезпечення. Харків: ПП “Берека-Нова”, 2006. 264 с.

Сташків Б. І. Теорія права соціального забезпечення: учб. посібник. Київ: Знання, 2005. 405 с.

Тищенко О. В. Право соціального забезпечення України: теоретичні та практичні проблеми формування і розвитку галузі: монографія. Київ: Прінт-Сервіс, 2014. 394 с.

Сташків Б. І. Гарантії права на соціальне забезпечення. Чернігів: Чернігів. держ. ін-т права, соц. технологій та праці, 2011. 100 с.

Дараганова Н. В. Предмет права соціального забезпечення. *Юридична наука*. 2013. № 8. С. 33–38.

Колосова О. О. Право соціального забезпечення в Україні: історико-теоретичний аспект. *Право і суспільство*. 2011. № 1. С. 110–114.

Прилипко С. М. Сучасні концептуальні підходи щодо визначення особливостей методу права соціального забезпечення. *Право і безпека*. 2008. 1 (№ 7/1). С. 13–22.

Сільченко С. О. До питання про метод права соціального забезпечення. *Право і безпека*. 2011. № 5. С. 190–194.

Тищенко О. В. Концептуальні основи вчення про предмет права соціального забезпечення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія “Юриспруденція”*. 2014. № 7. С. 161–164.

Тищенко О. В. Поняття права соціального забезпечення: теоретичні аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія “Право”. 2014. Вип. 26. С. 115–119.

Прилипка С. М. Система права соціального забезпечення. *Наукові записки*. 2009. № 1(7). Право, економіка, гуманітарні науки. 2009. С. 56–63.

Сташків Б. І. Проблеми предмета та системи права соціального забезпечення: навч. видання. Чернігів: Чернігів. держ. технол. ун-т, 2012. 237 с.

Сташків Б. І. Право соціального забезпечення у системі національного права України. *Соціальне право України*. 2013. № 2(3). С. 247–262.

Яковлєва Г. О. Характеристика основних етапів становлення та розвитку сфери соціального забезпечення. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. № 3(9). Т. 3. С. 75.

Яковлєва Г. О. Право соціального забезпечення як самостійна галузь права у національній правовій системі України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 3(253). С. 125.

Яковлєва Г. О. Поняття та особливості методу правового регулювання права соціального забезпечення. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2017. № 1. С. 64.

Яковлєва Г.О. До визначення поняття та природи соціальних ризиків у праві соціального забезпечення. *Право та інновації*. 2018. №2 (22). С. 49-53.

Ярошенко О. М. До питання про предмет права соціального забезпечення. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 3 (90). С. 92.

Т е м а 2. Джерела права соціального забезпечення

П и т а н н я д л я о б г о в о р е н н я

1. Поняття, загальна характеристика та класифікація джерел права соціального забезпечення.

2. Конституція України як головне джерело права соціального забезпечення.

3. Акти міжнародно-правового регулювання соціального забезпечення.

4. Закони України як джерела права соціального забезпечення.

5. Підзаконні акти в системі джерел права соціального забезпечення.

6. Акти соціального партнерства як джерела права соціального забезпечення.

7. Значення актів Конституційного Суду України та судової практики для правового регулювання відносин у сфері соціального забезпечення.

С п и с о к н о р м а т и в н о - п р а в о в и х а к т і в т а л і т е р а т у р и

Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Загальна декларація прав людини. *Права людини. Міжнародні договори України. Декларації*. Документи. Київ: Наук. думка, 1992. С. 18–24.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні й культурні права. Прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16.12.1966 р. Ратифікований УРСР 19.10.1973 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042

Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 50. Ст. 540.

Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14.01.1998 р. № 16/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 23. Ст. 121.

Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 49–51. Ст. 376.

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 46–47. Ст. 403.

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 22. Ст. 171.

Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 2–3. Ст. 11.

Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 47. Ст. 372.

Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21.03.1991 р. № 875-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 21. Ст. 252.

Про пенсії за особливі заслуги перед Україною: Закон України від 01.06.2000 р. № 1767-111. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 35. Ст. 289.

Про пенсійне забезпечення: Закон України від 05.11.1991 р. № 1788-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 3. Ст. 10.

Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 06.10.2005 р. № 2961-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 2. Ст. 36.

Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 73. ст. 18.

Міжнародні соціальні стандарти : навч. посібник / авт. А. М. Юшко, Н. М. Швець, за заг. ред. В. В. Жернакова. Харків: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. 121 с.

Право соціального забезпечення в Україні: підручник / О. М. Ярошенко, Г. О. Барабаш, Н. М. Вапнярчук та ін.; за ред. О. М. Ярошенка. 4-те вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2015. С. 86–121.

Право соціального забезпечення в Україні: підручник / за заг. ред. Т. А. Занфірової, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків: ФІНН, 2012. С. 106–134.

Право соціального забезпечення : підручник / [О. М. Ярошенко, А. М. Слюсар, І. А. Ветухова та ін.]; за ред. О. М. Ярошенка. Харків: Право, 2019. С. 51-87.

Кобернюк С. В. Щодо особливостей системи джерел права соціального забезпечення. *Форум права*. 2013. № 4. С. 154–157.

Ласько І. Класифікація джерел права соціального забезпечення України. *Вісник Львівського університету*. Серія юрид. Вип. 47. 2008. С. 117–123.

Пилипенко П. Д. Акти договірної характеру у системі джерел права соціального забезпечення. *Вісник Львівського університету*. Серія юрид. Вип. 44. ЛДУ. 2007. С. 199–206.

Пилипенко П. Д. Законодавче регулювання відносин соціального забезпечення в Україні. *Університетські наукові записки*. 2005. № 1 (13–14). С. 160–165.

Прилипко С. М. Конвенції та рекомендації Міжнародної організації праці як джерело права соціального забезпечення. Актуальні проблеми державного управління. № 2(17). У 2 ч. Ч. 2. Харків. 2003. 219–225.

Тарасюк Т. М. Закони як джерела права соціального захисту України. *Актуальні проблеми держави і права*. Вип. 52. Одеса: Юрид. літ., 2010. С. 131–136.

Харитоновна Л. І. Судова практика як джерело права соціального забезпечення. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 37. С. 55–60.

Шумило М. М. Криза джерел права соціального забезпечення як причина кодифікації пенсійного законодавства.

Т е м а 3. Принципи права соціального забезпечення

К о н т р о л ь н і з а п и т а н н я

1. Поняття і загальна характеристика принципів права соціального забезпечення.

2. Соціальна справедливість як загальноправовий принцип права соціального забезпечення.

3. Галузеві принципи соціального забезпечення та їх зміст.

4. Внутрішньогалузеві принципи соціального забезпечення.

С п и с о к н о р м а т и в н о - п р а в о в и х а к т і в т а л і т е р а т у р и

Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14.01.1998 р. № 16/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 23. Ст. 121.

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 46. Ст. 403.

Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 49–51. Ст. 376.

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 22. Ст. 171.

Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 47. Ст. 372.

Гарасимів Т. З. Принципи права соціального забезпечення України: монографія. Дрогобич: Вид. фірма “Відродження”, 2002. 128 с.

Колодій А. М. Принципи права України: монографія. Київ: Юрінком-Інтер, 1998. 208 с.

Ветухова І. А., Яковлева Г. О., Ярошенко О. М. Пенсійне забезпечення: навч. посібник / за заг. ред. В. В. Жернакова. Харків: Нац. у-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. С. 7–15.

Право соціального забезпечення в Україні: підручник / О. М. Ярошенко, Г. О. Барабаш, Н. М. Вапнярчук та ін.; за ред. О. М. Ярошенка. 4-те вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2015. 458 с.

Право соціального забезпечення : підручник / [О. М. Ярошенко, А. М. Слюсар, І. А. Ветухова та ін.]; за ред. О. М. Ярошенка. Харків: Право, 2019. С. 39-45.

Сташків Б. І. Теорія права соціального забезпечення: навч. посібник. Київ: Знання, 2005. С.115–157.

Богославець С. В. Правова природа принципів недержавного пенсійного забезпечення. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди*. Серія “Право”. 2012. Вип. 18. С. 67–72.

Боднарук М. І. Принципи соціального страхування в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія “Юрид. науки”. Вип. 6. Т. І. 2013. С. 87–89.

Єфремова Г. Щодо принципів загальнообов’язкового державного соціального страхування у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності. *Публічне право*. 2012. № 4(8). С. 369–374.

Казанчан А. А. Принципи права соціального забезпечення України. *Вісник Одеського національного університету*. Серія “Правознавство”. Одеса. 2011. Т. 16. Вип. 3. С. 122–127.

Корнєва П. М. Щодо механізму реалізації принципу справедливості в соціальному забезпеченні. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 1. С.172–175.

Корнєва П. М. Місце принципу справедливості серед принципів права соціального забезпечення. *Держава і право*. Київ. 2014. Вип. 64. С. 258–264.

Кулачок-Тітова Л. В. Соціальна справедливість як основоположний принцип права соціального забезпечення.

Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія “Право”. 2013. № 1082. Вип. 16. С. 119–122.

Москаленко О. В. Доступність як принцип загальнообов’язкового державного соціального страхування в Україні. *Право та інноваційне суспільство*. 2014. № 1(2). С. 77–83.

Синчук С. Гарантування гідного рівня життя особи у сфері соціального забезпечення. *Вісник Львівського університету*. Серія юрид. 2011. Вип. 52. С. 234–242.

Стадник М. П. Принципи пенсійного забезпечення в Україні. *Держава і право*. 2012. Вип. 56. С. 307–311.

Сташків Б. І. Проблеми реалізації принципу соціальної справедливості при проведенні реформи соціального забезпечення. *Вісник Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці*. Чернігів: ЧДІСТП, 2010. № 4. С. 84–87.

Сушицька Н. В. Принципи соціального забезпечення населення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія “Юрид. науки”. 2014. Вип. 6–2. Т. 1. С. 55–57.

Тищенко О. В. Еволюція принципів як головних соціально-правових засад права соціального забезпечення. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 2. С. 171–175.

Хомич І. Поняття і система принципів соціального забезпечення населення України. *Публічне право*. 2013. № 3(11). С. 182–188.

Ширант А. А. Принципи пенсійного забезпечення: монографія. Київ: ДІА, 2012. 192 с.

Яковлева Г. О. Проблеми систематизації принципів права соціального забезпечення. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2015. № 2 (35). С. 270.

Яковлева Г. О. Принципи права соціального забезпечення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Юрид. науки». 2014. Вип. 5-2. Т. 4. С. 131.

Т е м а 4. Правовідносини із соціального забезпечення

П и т а н н я д л я о б г о в о р е н н я

1. Поняття та види правовідносин соціального забезпечення.
2. Види правовідносин із соціального забезпечення та їх загальна характеристика.
3. Суб'єкти правовідносин із соціального забезпечення, їх правовий статус.
4. Об'єкти правовідносин із соціального забезпечення.
5. Зміст правовідносин із соціального забезпечення.
6. Підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин із соціального забезпечення.

Завдання

1. Назаренко у віці 55 років працевлаштувався на роботу до приватного підприємця. Пропрацювавши п'ять років, він звернувся до районного управління Пенсійного фонду України із заявою про призначення пенсії за віком. Йому було відмовлено у цьому у зв'язку з тим, що між ним і підприємцем було укладено цивільно-правову угоду.

Чи правова відмова управління Пенсійного фонду України? Чи є Назаренко в даному випадку суб'єктом відносин із загальнообов'язкового пенсійного страхування?

2. Шмарову виповнилося 60 років, він має 31 рік страхового стажу.

Який юридичний факт є основним для виникнення пенсійних правовідносин?

3. У Іващенко помер чоловік, який працював на заводі. У неї залишилося двоє дітей: син 12 років і донька 22 років, яка є студенткою денної форми навчання. Після поховання чоловіка Іващенко звернулася до районного органу праці та соціального

захисту із заявою про виплату допомоги на поховання, а також призначення їй пенсії в разі втрати годувальника.

Назвіть, хто у такій ситуації виступає суб'єктом права на допомогу і на пенсію у зв'язку зі втратою годувальника? Охарактеризуйте зміст правовідносин, які виникають у цьому разі.

4. Тройчук, отримавши травму на підприємстві, був направлений на проходження медико-соціальної експертизи, після якої йому було встановлено 2 групу інвалідності та видана відповідна довідка. Тройчук подумав, що рішення МСЕК достатньо для призначення пенсії по інвалідності і йому автоматично буде встановлено цей вид соціального забезпечення.

Охарактеризуйте зміст правовідносин, які виникли в цій ситуації. Які органи призначають пенсію по інвалідності?

5. Шестирічний син Авакумової отримав важку травму і був визнаний дитиною-інвалідом. Згідно з медичним висновком дитина потребувала постійного стороннього догляду. Авакумова звільнилася з роботи та звернулася до органу праці та соціального захисту із заявою про призначення їй відповідних допомог, а також у районне відділення Пенсійного фонду для призначення пенсії.

Чи буде син Авакумової суб'єктом соціально-забезпечувальних правовідносин? Які правовідносини виникли в цьому разі? Що є об'єктом таких відносин?

Список нормативно-правових актів та літератури

Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14.01.1998 р. № 16/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 23. Ст. 121.

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 46. Ст. 403.

Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 49–51. Ст. 376.

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 22.

Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21.03.1991 р. № 875-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 21. Ст. 252.

Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 06.10.2005 р. № 2961-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 2. Ст. 36.

Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 73. ст. 18.

Право соціального забезпечення в Україні: підручник / О. М. Ярошенко, Г. О. Барабаш, Н. М. Вапнярчук та ін.; за ред. О. М. Ярошенка. 4-те вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2015. С. 146–169.

Право соціального забезпечення в Україні: підручник / за заг. ред. Т. А. Занфірової, С. М. Прилипко, О. М. Ярошенка. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків: ФІНН, 2012. С. 169–194.

Право соціального забезпечення : підручник / [О. М. Ярошенко, А. М. Слюсар, І. А. Ветухова та ін.]; за ред. О. М. Ярошенка. Харків: Право, 2019. С. 88-98.

Андріїв В. В., Москаленко О. В., Прилипко С. М., Ярошенко О. М. Правовідносини із загальнообов'язкового державного соціального страхування: теоретичний аспект. Харків: ФІНН, 2011. 280 с.

Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України: навч. посібник. 2-ге вид. Київ: Знання, 2008. С. 158–164.

Сташків Б. І. Юридичні факти в праві соціального забезпечення. Чернігів: Ред.-вид. комплекс “Деснянська правда”, 2008. 260 с.

Пенсійні правовідносини в Україні: монографія / Н. М. Хуторян, Я. В. Сімутіна, М. П. Стадник та ін.; відп. ред. Н. М. Хуторян, Я. В. Сімутіна. Київ: Юрид. думка, 2013. 276 с.

Синчук С. М. Правовідносини соціального забезпечення: суб'єкти, зміст, об'єкти: монографія. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 422 с.

Андріїв В. В. Суб'єкти правовідносин із соціального страхування. *Держава і право*. Вип. 51. Київ: ІДП НАН України, 2011. С. 338–342.

Андріїв В. В. Щодо природи обов'язкових соціально-забезпечувальних страхових правовідносин. *Актуальні проблеми держави і права*. Вип. 57. Одеса: Юрид. літ., 2011. С. 339–344.

Горбатенко О. В. Щодо змісту правовідносин з пенсійного забезпечення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія “Право”. 2012. Вип. 19. С. 11–14.

Іншин М. І. Сутність правовідносин щодо соціального забезпечення допомогами у зв'язку з народженням і вихованням дитини. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2015. Вип. 2. С. 58–62.

Нискогуз Н. Б. Щодо питання про виникнення матеріальних правовідносин пенсійного забезпечення за віком. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского*. Серія “Юрид. науки”. Т. 26 (65). 2013. № 2 – 1 (ч. 1). С. 366–374.

Пономаренко О. М. Держава як суб'єкт правовідносин щодо соціального забезпечення допомогами сімей з дітьми. *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. 2004. № 4. С. 138–143.

Рошканюк В. М. Процедурні та процесуальні правовідносини у праві соціального забезпечення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія “Право”. Вип. 25. 2014. С. 107–110.

Синчук С. М. Соціально-страхові правовідносини як різновид правовідносин соціального забезпечення. *Вісник*

Львівського університету. Серія юрид. 2014. Вип. 59. С. 266–276.

Синчук С. М. Щодо питання про обґрунтування сфери соціально-забезпечувальних відносин. *Вісник Львівського університету*. Серія юрид. 2011. Вип. 53. С. 246–254.

Сільченко С. О. Окремі питання теорії правовідносин соціального страхування. *Тенденції розвитку науки трудового права та права соціального забезпечення*: зб. наук. пр.: матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 25–26 квіт. 2013р.) / за ред. М. І. Іншина, Н. М. Хуторян, В. І. Щербини. Київ: Ніка Центр, 2013. С. 605–609.

Чернявська Г. Критерії обґрунтування процедурних правовідносин соціального забезпечення. *Вісник Львівського університету*. Серія юрид. 2013. Вип. 57. С. 263–271.

Чижев Д. А. Система суб'єктів, які забезпечують реалізацію права на соціальний захист учасників АТО. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 5. С. 105.

Шумило М. М. Підстави виникнення пенсійних правовідносин. *Юридична наука*. 2011. № 1. С. 135–138.

Шумило М. М. Правовідносини в пенсійному забезпеченні. *Правова держава*: щорічник наук. пр. Вип. 23. Київ: Ін. держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. 2012. С. 276–284.

Шумило М. М. Система пенсійних правовідносин в солідарній пенсійній системі. *Науковий вісник Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича*. Серія “Право”. 2013. № 660. С. 48–57.

Яковлева Г. О. Класифікація суб'єктів права соціального забезпечення. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2016. № 2. С. 175.

Яковлева Г. О. До проблеми визначення поняття «суб'єкти права соціального забезпечення». *Право та інновації*. 2017. №2 (18). С. 69-74.

Яковлева Г.О. Основні ознаки, що характеризують суб'єктів права соціального забезпечення. *Науковий вісник*

Т е м а 5 . Пенсійне забезпечення у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

П и т а н н я д л я о б г о в о р е н н я

1. Структура системи пенсійного забезпечення в Україні.
2. Поняття та правові ознаки страхових пенсійних виплат.
3. Основні суб'єкти солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
4. Умови призначення пенсії за віком.
5. Умови призначення пенсії по інвалідності.
6. Умови призначення пенсії у зв'язку із втратою годувальника.
7. Накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
8. Загальні умови призначення пенсій у недержавній системі.

Завдання

6. Громадянка України Липова (дата народження – 28 жовтня 1962 р.) цікавиться, коли в неї виникне право на пенсію за віком.

Які правові умови виникнення права на пенсію за віком передбачено Законом? Чи включатимуться до страхового стажу періоди: а) відпустки по вагітності та пологах; б) відпустки по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку?

7. Загальний страховий стаж Мельничука (1960 р. н.) на 1 січня 2020 р. становить 26 роки і 6 місяців. Він цікавиться, які в нього є варіанти для отримання права на пенсію: а) з 1 січня 2020 р.; б) упродовж 2020 р.

Надайте обґрунтовану відповідь. Проаналізуйте механізм добровільної участі у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.

8. Унаслідок поранення, одержаного 17 лют. 2014 р. під час участі в масових акціях громадського протесту в Україні, Шаповалов став особою з інвалідністю 2 групи.

Які умови призначення Шаповалову пенсії по інвалідності? В якому розмірі та на який строк призначатиметься пенсія? Чи виникатиме в Шаповалова обов'язок повторного огляду в органах медико-соціальної експертизи?

9. Після смерті Селіванова його дружина цікавиться, чи є право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника у: а) неї; б) дітей подружжя, вік яких становить 15, 19 і 23 роки; в) 60-літньої матері Селіванова, яка отримує пенсію за віком у мінімальному розмірі.

Які умови призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника? Дайте обґрунтовану відповідь з посиланнями на норми законодавства. В якому розмірі буде призначено пенсію?

Список нормативно-правових актів та літератури

Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 49–51. Ст. 376.

Про пенсійне забезпечення: Закон України від 05.11.1991 р. № 1788-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 3. Ст. 10.

Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 47–48. Ст. 372.

Пенсійне забезпечення: підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / О. М. Ярошенко, С. М. Прилипко, А. М. Слюсар та ін.; за ред. О. М. Ярошенка. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2017. 308 с.

Право соціального забезпечення України: підручник / Пилипенко П. Д. та ін.; за ред. П. Д. Пилипенка; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. 4-те вид., переробл. і доповн. Київ: Ін Юре, 2014. 476 с.

Право соціального забезпечення : підручник / [О. М. Ярошенко, А. М. Слюсар, І. А. Ветухова та ін.]; за ред. О. М. Ярошенка. Харків: Право, 2019. С. 99-280.

Скоробагатько А. В Єдність та диференціація правового регулювання пенсійного забезпечення в Україні: *монографія*. К.: «Освіта України», 2019. 580 с.

Жернаков В. В. Диференціація пенсійного забезпечення та перспективи законодавчого регулювання соціальної політики в Україні. *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України*: наук.-практ. зб. Київ: Курс, 2006. № 4 (37). С. 20–27.

Зіноватна І. В. Актуальні питання реформування солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Електронне наукове фахове видання “*Порівняльно-аналітичне право*”. Ужгород: Вид-во Ужгородського національного університету, 2014. № 4. С. 101–104. URL: http://pap.in.ua/4_2014/26.pdf

Зіноватна І. В. Принцип єдності та диференціації правового регулювання пенсійних відносин. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*: Зб. наук. праць / за ред. Л.І. Лазор. Луганськ: Вид-во Східноукраїн. нац. ун-ту ім. Володимира Даля, 2014. № 29. С. 112–119.

Зіноватна І. В. Колізії в правовому регулюванні спеціального пенсійного забезпечення. Науково-практичне видання “*Право та інновації*”. 2016. № 13. С. 80-84.

Зіноватна І. В. Пенсія у зв'язку з втратою годувальника в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування. *Право та інновації*: 2017. - № 2 (18). С. 86-91.

Коробенко Н. П. Пенсійне забезпечення по інвалідності в солідарній системі України. Київ: Вид-во Акад. праці і соц. відносин Федерації профспілок України, 2011. 172 с.

Оклеї І. В. Страховий стаж, його зміст та значення в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. *Держава і право*. Київ. 2006. Вип. 32. С. 332–338.

Прийменко О. Правове регулювання процедури підтвердження факту утримання при призначенні пенсії у зв'язку з втратою годувальника. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 8. С. 121–124.

Скоробагатько А. В. Пенсії за вислугу років – особливий вид пенсійних виплат у солідарній системі пенсійного забезпечення України. *Держава і право*. 2012. № 55. С. 323–328.

Федчишина К. В. Співвідношення єдності та диференціації у пенсійному забезпеченні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія “Юрид. науки.” 2015. № 3. С. 26–30.

Швець Н. М. Страховий стаж: поняття і юридичне значення. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 1. 2015. С. 77–81.

Т е м а 6. Спеціальне пенсійне забезпечення.

П и т а н н я д л я о б г о в о р е н н я

1. Поняття і види спеціального пенсійного забезпечення.
2. Пенсійне забезпечення за особливостями професійного статусу.
3. Пенсійне забезпечення за особливостями соціального статусу.
4. Пенсії за особливі заслуги перед Україною.
5. Спеціальне пенсійне забезпечення за віком.
6. Пенсійне забезпечення за вислугу років окремих професій і окремих галузей економіки.

Завдання.

10. У жовтні 2020 р. Крижаненко виконалося 55 років; загальний трудовий стаж складає 24 роки та 3 місяці; був рекордсменом Європи у своєму виді легкої атлетики.

Чи має Крижаненко право на пенсію за вислугу років за Законом України “Про пенсійне забезпечення”? Чи має він право на пенсію за Законом України “Про пенсії за особливі заслуги перед Україною”?

11. Тарасенка було звільнено зі служби в МНС України в грудні 2010 року. Розмір його пенсії становив 79% від грошового забезпечення. Із внесенням змін до частини 2 статті 13 Закону України “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб” (щодо максимального розміру пенсії) пенсію Тарасенка було перераховано. Її новий розмір становив 70%.

У позові до суду Тарасенко оскаржував такі дії Головного управління Пенсійного фонду України, посиляючись на те, що зміни в статті 13 стосуються лише тих осіб, яким пенсія призначається уперше, і тому відсоткове співвідношення розміру його пенсії повинно залишатися незмінним.

Яким чином вираховується розмір пенсії особам, звільненим із військової служби? Чим відрізняються процедури призначення та перерахунку пенсії за Законом України “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб”? Чи є дії ГУ ПФУ законними?

12. Загальний стаж роботи Коробченка складає 23 роки і 6 місяців, із них стаж роботи на посаді машиніста розливних машин — 10 років і 3 місяці.

У чому відмінність між загальним та спеціальним стажем роботи? З якого віку у Коробченка з'явиться право на пенсію за віком на пільгових умовах? Якими нормативно-правовими актами регулюється порядок надання цього виду пенсій?

13. Григоренко пропрацював дресирувальником диких звірів протягом 18 років. Його загальний трудовий стаж

становить 28 років. Крім цього, два роки він перебував у лавах Збройних сил України.

Якими нормативно-правовими актами регулюється порядок надання пенсій за вислугу років? Чи зараховується час перебування на військовій службі до спеціального стажу? Чи має Григоренко право на пенсію за вислугу років?

С п и с о к н о р м а т и в н о - п р а в о в и х а к т і в т а л і т е р а т у р и

Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 49–51. Ст. 376.

Про пенсійне забезпечення: Закон України від 05.11.1991 р. № 1788-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 3. Ст. 10.

Про затвердження нормативних актів з питань пенсійного забезпечення: постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 р., № 583. *ЗП України*. 1992 р. № 11. Ст. 271.

Про затвердження нормативних актів з питань призначення пенсій за вислугу років працівникам авіації і льотно-випробувального складу: постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.1992 р. № 418. *ЗП України*. 1992 р. N 9. Ст. 209.

Про затвердження списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах: постанова Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 р. № 461. *Офіційний вісник України*. 2016. № 60, стор. 15, стаття 2044.

Про пенсії за особливі заслуги перед Україною: Закон України від 01.06.2000 р. № 1767-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 35. Ст. 289.

Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 р. № 2011-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 15. Ст. 190.

Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб: Закон України від 09.04.1992 р.,

№ 2262-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 29. Ст. 399.

Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28.02.1991 р. № 796-ХІІ. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 16. Ст. 200.

Про пенсії за особливі заслуги перед Україною: Закон України від 01.06.2000 р. № 1767-ІІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 35. Ст. 289.

Перелік посад артистів театральних та інших видовищних закладів, підприємств і колективів, які мають право на пенсію за вислугу років : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 583 [Електронний ресурс] // Про затвердження нормативних актів з питань пенсійного забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Перелік від 12.10.1992 № 583. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/583-92-п> .

Право соціального забезпечення : підручник / [О. М. Ярошенко, А. М. Слюсар, І. А. Ветухова та ін.]; за ред. О. М. Ярошенка. Харків: Право, 2019. С. 157-218.

Безкровний Є. Реалізація прокурором права на пенсійне забезпечення / Є. Безкровний // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2017. № 3. С. 8-16.

Вишновецька С. До питання про доцільність збереження пільгового пенсійного забезпечення льотного складу авіації. *Право України*. 2012. № 6. С.107-114.

Жернаков В. В. Диференціація пенсійного забезпечення та перспективи законодавчого регулювання соціальної політики в Україні. *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України*: наук.-практ. зб. Київ: Курс, 2006. № 4 (37). С. 20–27.

Зіноватна І. В. Колізії в правовому регулюванні спеціального пенсійного забезпечення. *Право та інновації*. 2016. № 1 (13). С. 166-171.

Костюк В. Л. Пенсійне право в умовах сьогодення: науково-теоретичний аспект. *Соціальне право*. 2017. № 1. С. 17-27.

Радченко О. М. Особливості пенсійного забезпечення військовослужбовців за вислугу років. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2019. Том 1. № 56. С. 127-130.

Скоробагатько А. В. Пенсії за вислугу років – особливий вид пенсійних виплат у солідарній системі пенсійного забезпечення України // *Держава і право. Серія: Юридичні і політичні науки.* 2012. №55. С. 323-328.

Скоробагатько А. В. Деякі правові аспекти пільгового правового забезпечення працівників річкового і морського флоту. *Вісник Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова.* 2011.Т. 16. Випю 9. С. 91-98.

Скоробагатько А. В Єдність та диференціація правового регулювання пенсійного забезпечення в Україні: монографія. К.: «Освіта України». 2019. 580 с.

Харитоновна Л. І. Пенсійне забезпечення працівників водного транспорту. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць.* 1997-2006. № 28.С. 261-266.

Т е м а 7. Загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття

Питання для обговорення

1. Поняття, принципи та види загальнообов’язкового державного соціального страхування.

2 . Правові засади соціального захисту у разі настання безробіття.

3. Принципи, суб’єкти та об’єкти загальнообов’язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.

4. Поняття безробітного та його правовий статус.

5.Право на матеріальне забезпечення та соціальні послуги на випадок безробіття.

6. Види допомог на випадок безробіття.

7. Соціальні послуги за соціальним страхуванням на випадок безробіття.

Завдання

14. Колесниченко було звільнено за п. 3 ч. 1 ст. 40 Кодексу законів про працю України. Середня заробітна плата за останні 12 місяців становить 8000 грн.

Чи є в Колесниченко право на отримання в обласному центрі зайнятості статусу безробітного? Яким буде розмір допомоги у цьому випадку? Як довго вона буде виплачуватися?

15. Назаренка було звільнено з останнього місця роботи за угодою сторін. Не маючи можливості влаштуватися на іншу роботу, Назаренко прийняв рішення стати на облік в обласному центрі зайнятості як безробітний. Під час прийому документів спеціаліст центру сказав, що допомога по безробіттю йому буде виплачуватися, починаючи з 91-го дня.

В яких випадках допомога по безробіттю виплачується, починаючи з 91-го дня? Проаналізуйте положення ст. 1 (п. 9 ч. 1), 23 (ч. 4), 31 (п. 1 ч. 5) Закону України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття”, ознайомтесь із рішенням Конституційного Суду України від 28.04.2009 р. № 9-рп/2009 (справа про допомогу по безробіттю звільненим за угодою сторін) та окремою думкою судді Конституційного Суду України В. І. Шишкіна та оцініть правомірність висновку спеціаліста.

16. Власова після звільнення з останнього місця роботи набула статусу безробітного в центрі зайнятості. При обчисленні середньої заробітної плати за останні 12 календарних місяців спеціалістом центру зайнятості їй було враховано періоди перебування у відпустках по вагітності та пологах і по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Якими нормативно-правовими актами визначаються періоди, що зараховуються чи ні до страхового стажу? Який порядок обчислення середньої заробітної плати для розрахунку розміру допомоги по безробіттю? Чи законні дії спеціаліста?

17. Володар цікавиться, чи буде він отримувати допомогу по безробіттю у випадку проходження професійного навчання за направленням центру зайнятості.

Що таке професійне навчання та професійне навчання зареєстрованих безробітних? Як вони між собою співвідносяться? Надайте правову відповідь на поставлене запитання.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 22. Ст. 171.

Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 24. С. 1284. С. 243.

Про сприяння зайнятості та захист від безробіття: Конвенція № 168, ухвалена Генеральною конференцією МОП 21.06.1988 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/card/993_182

Основні напрями реалізації державної політики у сфері зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2022 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.12.2019 р. № 1396-р. *Офіційний вісник України*. 2020. № 3. Ст. 168.

Порядок реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу: постанова Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 р. № 792. *Офіційний вісник України*. 2018. № 80. Ст. 2662.

Порядок надання допомоги по частковому безробіттю: Наказ Міністерства соціальної політики України від 07.03.2013 р. №103. *Офіційний вісник України*. 2013. № 40. Ст. 1448.

Про мінімальний розмір допомоги по безробіттю: Постанова Правління Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття від 12.09.2018 р. № 175. *Офіційний вісник України*. 2018. № 83. Ст. 2751.

Про обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням: постанова Кабінету Міністрів України від 26.09.2001 р. № 1266. *Офіційний вісник України*. 2001. № 40. С. 22. Ст. 1802.

Право соціального забезпечення України: підручник / Пилипенко П. Д. та ін.; за ред. П. Д. Пилипенка; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. 4-те вид., переробл. і доповн. Київ: Ін Юре, 2014. 476 с.

Право соціального забезпечення в Україні: підручник / Т. А. Занфірова, М. І. Іншин, С. М. Прилипко та ін. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків: ФІНН, 2012. 640 с.

Право соціального забезпечення в Україні: підручник / О. М. Ярошенко та ін.; за ред. О. М. Ярошенка; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 4-те вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2015. 455 с.

Право соціального забезпечення : підручник / [О. М. Ярошенко, А. М. Слюсар, І. А. Ветухова та ін.]; за ред. О. М. Ярошенка. Харків: Право, 2019. С. 300-317.

Мельничук Н. О. Правовий статус безробітного: теоретико-правова характеристика. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія “Юриспруденція”. 2014. № 12. Т. 2. С. 66–69.

Москаленко О. В. До питання про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. Вип. 63. С. 356–361.

Юровська В. В. Безробіття як соціальний ризик у соціальному страхуванні. *Нове законодавство України та питання його застосування*: тези доп. та наук. повідомл. учасників наук. конф. молодих учених та здобувачів (м. Харків, 26–27 груд. 2003 р.). Харків: Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, 2004. С. 78–80.

Юровська В. В. Становлення і розвиток загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. *Право України*. 2011. № 10. С. 37–41.

Юровська В. В. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття як суб'єкт системи соціального страхування. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2012. № 24. С. 559–568.

Тема 8. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

Питання для обговорення

1. Поняття, суб'єкти та об'єкт загальнообов'язкового соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

2. Види матеріального забезпечення та соціальних послуг за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

3. Умови надання допомоги по тимчасовій непрацездатності у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, її розмір.

4. Умови надання, тривалість виплати та розмір допомоги по вагітності та пологах.

5. Порядок надання допомоги на поховання.

Завдання

18. Глушакова перебуває у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. У зв'язку із другою вагітністю роботодавцеві була подана заява про надання відпустки по вагітності та пологах.

За який період обчислюватиметься середня заробітна плата при оплаті відпустки по вагітності та пологах? Чи припиниться виплата допомоги по догляду за дитиною у випадку надання другої відпустки по вагітності та пологах?

19. Підприємство, на якому працював Остапенко, здійснило його поховання.

Чи має підприємство право на одержання допомоги на поховання? На підставі яких документів призначається допомога?

20. Пономарьова було звільнено з роботи, а через п'ять днів він захворів.

Чи матиме Пономарьов право на допомогу з тимчасової непрацездатності після одужання? В яких випадках допомога з тимчасової втрати працездатності не надається?

21. Філатов, вантажник меблевого магазину вранці 24.10.2019 р. з'явився на роботі в нетверезому стані. Своїм наказом директор магазину звільнив Філатова, проте трудова книжка йому видана не була. Увечері того ж дня він був збитий вантажним автомобілем і доставлений в лікарню, де при обстеженні у нього був виявлений в крові алкоголь. У лікарні Філатов перебував до 24.02.2020 р.

Чи має право Філатов на допомогу по тимчасовій непрацездатності? Чи зміниться рішення, якщо Філатов був би збитий вранці 25.10.2019 р.?

22. Комісія із соціального страхування підприємства виділила працівнику Самойлову путівку до санаторію “Полтава” на санаторно-курортне лікування з прийняттям рішення про поділ путівки з Антоновою, яка не працює на даному підприємстві та не перебуває із Самойловим у зареєстрованому шлюбі.

Яким нормативно-правовим актом регулюється порядок отримання застрахованими особами путівок на санаторно-курортне лікування за рахунок коштів Фонду соціального страхування? Чи будуть Фондом компенсовані витрати по оплаті даної путівки?

Список нормативно-правових актів
та літератури

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 11. Ст.75

Інструкція про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 13.11.2001 р. № 455. *Офіційний вісник України*. 2001. № 49. Ст. 2216.

Положення про експертизу тимчасової непрацездатності: наказ Міністерства охорони здоров'я від 09.04.2008 р. № 189. *Офіційний вісник України*. 2008. № 51. Ст.1716.

Порядок обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням: постанова Кабінету Міністрів України від 26.09.2001 р. № 1266. *Офіційний вісник України*. 2001. № 40. Ст. 1802.

Про затвердження Порядку оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок коштів роботодавця: постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2015 р. № 440. *Офіційний вісник України*. 2015. № 54. Ст. 1746.

Порядок відшкодування витрат за надані соціальні послуги з лікування застрахованих осіб та членів їх сімей після перенесених захворювань і травм у реабілітаційних відділеннях санаторно-курортних закладів за рахунок коштів Фонду соціального страхування України: постанова правління Фонду соціального страхування України від 13.07.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0039890-17>

Право соціального забезпечення України: підручник / П. Д. Пилипенко та ін.; за ред. П. Д. Пилипенка; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. 4-те вид., переробл. і доповн. Київ: Ін Юре, 2014. 476 с.

Право соціального забезпечення в Україні: підручник / Т. А. Занфірова, М. І. Іншин, С. М. Прилипко та ін. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків: ФІНН, 2012. 640 с.

Право соціального забезпечення в Україні: підручник / О. М. Ярошенко та ін.; за ред. О. М. Ярошенка; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 4-те вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2015. 455 с.

Право соціального забезпечення : підручник / [О. М. Ярошенко, А. М. Слюсар, І. А. Ветухова та ін.]; за ред. О. М. Ярошенка. Харків: Право, 2019. С. 290-299.

Єфремова Г. В. Поняття і сутність загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. *Форум права*. 2012. № 2. С. 256–260.

Кабаченко М. Тимчасова непрацездатність: деякі актуальні питання. *Публічне право*. 2014. № 2 (14). С. 263–268.

Москаленко О. В. Міжнародні стандарти у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди*. Серія “Право”. 2012. Вип. 18. С. 61–67.

Сільченко С. О. До питання про зміну парадигми правового регулювання обов'язкового соціального страхування. *Право та інновації*. 2016. № 1 (13). С. 61–66.

Сільченко С. О. Механізм правового регулювання соціального страхування: теоретичні аспекти. *Держава і право*. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 2012. Вип. 56. С. 288–294.

Тарасенко В. С. Проблеми виплати допомоги по вагітності та пологах застрахованим особам: судова практика. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Т. 1. Вип. 5. С. 160–164.

Трунова Г. Право на допомогу по тимчасовій непрацездатності у разі анулювання трудового договору. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 10 (248). С. 61–65.

Тема 9. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності

Питання для обговорення

1. Поняття загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

2. Правовий статус суб'єктів та об'єкт загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

3. Страховий ризик і страховий випадок у загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

4. Поняття нещасного випадку та професійного захворювання.

5. Порядок розслідування нещасних випадків на виробництві.

6. Страхові виплати та соціальні послуги в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання: види та загальна характеристика.

7. Порядок призначення, перерахунку, припинення та відмова у страхових виплатах і наданні соціальних послуг.

8. Профілактика нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

Завдання

23. Працюючи зварювальником скляних виробів 12 років, Бондар почав відчувати погіршення стану здоров'я. Він звернувся за юридичною консультацією щодо того, чи є в нього

право на переведення на легшу роботу, та які дії для цього слід вчинити.

Які дії повинен вчинити роботодавець, якщо дізнається, що робота завдає шкоди здоров'ю працівника? В яких випадках допускається переведення працівника на легшу роботу тимчасово, а в яких - постійно? Який порядок здійснення такого переведення? При такому переведенні за працівником зберігається розмір його заробітної плати чи зменшується? Надайте юридичну консультацію.

24. За годину до закінчення останнього робочого дня тижня під час виконання трудових обов'язків слюсар Кононенко отримав травму, про що негайно було повідомлено керівника підприємства.

Якими нормативно-правовими актами регулюється порядок розслідування нещасних випадків виробничого характеру та невиробничого? Який нещасний випадок вважається таким, що пов'язаний із виробництвом? Яких дій повинен вжити керівник у даному випадку? Протягом якого часу необхідно сформувати комісію із розслідування нещасного випадку? Хто має входити до її складу?

25. Син Волошиної під час виконання службових обов'язків був уражений електричним струмом, внаслідок чого помер. Цей нещасний випадок відповідним актом визнаний таким, що пов'язаний із виробництвом. Волошина звернулася до Управління виконавчої дирекції Фонду соціального страхування у м. Харків із заявою про виплату їй одноразової допомоги та щомісячних страхових виплат у зв'язку зі смертю сина.

На які страхові виплати має право Волошина? Назвіть необхідні для цього умови. В яких випадках можлива відмова у призначенні страхових виплат?

26. В результаті виробничої травми загинув працівник Павлов. За отриманням страхового забезпечення звернулася його дружина у віці 40 років, яка не працює, оскільки зайнята

доглядом за двома неповнолітніми дітьми, і теща у віці 50 років - інвалід II групи, яка проживала в сім'ї зятя. Середньомісячний заробіток Павлова за останні 12 місяців роботи перед загибеллю склав 10 тис. гривень. Крім того, за роботу, виконану за договором підряду в цей же період, йому було виплачено винагороду в сумі 15 тис. гривень.

Хто із зазначених в умові завдання членів сім'ї має право на страхові виплати, і в якому розмірі вони повинні бути призначені?

Список нормативно-правових актів та літератури

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105–XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 11. Ст.75.

Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XI, у ред. Закону України від 21.11.2002 р. № 229-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 49. Ст. 668.

Перелік професійних захворювань: постанова Кабінету Міністрів України від 08.11.2000 р. № 1662. *Офіційний вісник України*. 2000. № 45. Ст. 1940.

Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві: постанова Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 р. № 337. *Офіційний вісник України*. 2019. № 34. Ст. 1217.

Порядок встановлення медико-соціальними експертними комісіями ступеня стійкої втрати професійної працездатності у відсотках працівникам, яким заподіяно ушкодження здоров'я, пов'язане з виконанням трудових обов'язків: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 05.06.2012 р. № 420. *Офіційний вісник України*. 2012. № 71. Ст. 2887.

Питання медико-соціальної експертизи: постанова Кабінету Міністрів України від 03.12.2009 р. № 1317. *Офіційний вісник України*. 2009. № 95. Ст. 3265.

Інструкція про встановлення груп інвалідності: наказ

Міністерства охорони здоров'я України від 05.09.2011 р. № 561. *Офіційний вісник України*. 2011. № 91. Ст. 3319.

Інструкція про застосування переліку професійних захворювань: наказ Міністерства охорони здоров'я України, Академія медичних наук України, Міністерства праці та соціальної політики України від 29.12.2000 р. № 374/68/338. *Офіційний вісник України*. 2001. № 5. Ст. 199.

Про затвердження Порядку оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок коштів роботодавця: постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2015 р. № 440. *Офіційний вісник України*. 2015. № 54. Ст. 1746.

Право соціального забезпечення України: підручник / Пилипенко П. Д. та ін.; за ред. П. Д. Пилипенка; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. 4-те вид., переробл. і доповн. Київ: Ін Юре, 2014. 476 с.

Право соціального забезпечення в Україні: підручник / Т. А. Занфірова, М. І. Іншин, С. М. Прилипко та ін. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків: ФІНН, 2012. 640 с.

Право соціального забезпечення в Україні: підручник / О. М. Ярошенко та ін.; за ред. О. М. Ярошенка; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 4-те вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2015. 455 с.

Право соціального забезпечення : підручник / [О. М. Ярошенко, А. М. Слюсар, І. А. Ветухова та ін.]; за ред. О. М. Ярошенка. Харків: Право, 2019. С. 281-289.

Андрющенко К. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві в контексті євроінтеграції. *Публічне право*. 2015. № 4 (20).

Гаврилова О. О. Проблеми правового регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія "Право". Вип. 2. 2015. С. 258–265.

Сільченко С. О. До питання про зміну парадигми правового регулювання обов'язкового соціального страхування. *Право та інновації*. 2016. № 1. С. 61–67.

Сільченко С. О. Правове регулювання інформаційних відносин у системі соціального страхування. *Право та інновації*. 2017. № 2 (18). С. 92-97.

Соловйов О. В. Особливості соціального страхування від нещасних випадків на виробництві. *Вісник академії правових наук України*. 2007. №1(48). с.269-275.

Соловйов О. В. Правовий статус суб'єктів загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві. *Проблеми законності*. 2007. №91. – с.81-86.

Соловйов О. В. Особливості правового регулювання соціального забезпечення осіб, які постраждали внаслідок нещасного випадку на виробництві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. Вип. 20. Ч. 1. Том 2. 2012 р. с. 227-230.

Соловйов О. В. Генеза становлення та розвитку обов'язкового соціального страхування від нещасних випадків на виробництві в Україні. *Право та інновації*. 2015. № 2(10). С.86–91.

Соловйов О. В. Фонд соціального страхування України як суб'єкт загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. *Право та інновації*. 2016. № 1(13). С. 179–184.

Соловйов О. Світовий досвід соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. *Evropský politický a právní diskurz*. 2016. Svazek 3. Vydání 2. S. 261–266.

Соловйов О. В. Поняття та ознаки нещасного випадку на виробництві як страхового випадку в соціальному страхуванні. *Порівняльно-аналітичне право* : електронне наукове видання. 2018. № 5. С. 172–176. URL: http://www.pap.in.ua/5_2018/48.pdf

Т е м а 10. Державні соціальні допомоги

П и т а н н я д л я о б г о в о р е н н я

1. Поняття та види державних соціальних допомог.

2. Державна допомога сім'ям з дітьми: види та порядок призначення.

3. Підстава та порядок призначення допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами.

4. Право на допомогу при народженні дитини, умови її призначення.

5. Поняття малозабезпеченої сім'ї та порядок реалізації її права на державну соціальну допомогу.

6. Умови призначення державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю.

7. Допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю.

8. Державна соціальна допомога постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій.

Завдання

27. Старший науковий співробітник НДІ Кривошопко на час написання монографії перебувала у творчій відпустці тривалістю три місяці, під час якої їй було надано відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами.

З якого часу та на який період буде призначено допомогу по вагітності та пологах?

28. Дячук усиновила дитину з пологового будинку. Вона звернулася до органів соціального захисту з проханням надати їй допомогу у зв'язку із народженням дитини.

Назвіть суб'єктів права на допомогу при народженні дитини. В яких випадках така допомога не призначається? В якому розмірі вона виплачується? Чи може Дячук отримати допомогу при народженні дитини?

29. Реутов перебував у щорічній основній відпустці, під час якої захворіла його дружина. Директор підприємства, на якому працює Реутов, відмовився оплачувати листок непрацездатності, виданий для догляду за дружиною.

Чи законні дії директора? Назвіть підстави, за яких може бути відмовлено в наданні допомоги по тимчасовій не-

працездатності.

30. Сукупний дохід сім'ї у складі батька, матері, трьох дітей (4, 7 і 10 років) складає 3300 грн. Один із дітей є інвалідом з дитинства.

Чи є ця сім'я малозабезпеченою? Чи виникає в неї право на державну соціальну допомогу? Що враховується при обчисленні сукупного доходу?

31. Абрамов звернувся до управління праці та соціального захисту населення з проханням надати йому державну соціальну допомогу як особі, яка не має права на пенсію. Йому відмовили у призначенні такої допомоги з підстав недосягнення встановленого законодавством віку.

Назвіть підстави виникнення права на державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію. В яких випадках така допомога не надається?

Список нормативно-правових актів та літератури

Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21.11.1992 р. № 2811-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 5. Ст. 21.

Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю: Закон України від 16.11.2000 р. № 2109-ІІІ. *Відомості Верховної Ради України*. № 1. Ст.2.

Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 01.06.2000 р. № 1768-ІІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 35. Ст. 290.

Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю: Закон України від 18.05.2004 р. № 1727-ІV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 33–34. Ст. 404.

Порядок призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми: постанова Кабінету Міністрів України від

27.12.2001 р. № 1751. *Офіційний вісник України*. 2001. № 52. Ст. 2365.

Методика обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги: наказ Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Міністерства фінансів України, Державного комітету статистики України, Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України від 15.11.2001 р. № 486/202/524/455/3370. *Офіційний вісник України*. 2002. № 6. Ст. 272.

Порядок надання державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю: наказ Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства фінансів України від 30.04.2002 р. № 226/293/169. *Офіційний вісник України*. 2002. № 24. Т. 2. Ст. 1191.

Право соціального забезпечення в Україні: підручник / О. М. Ярошенко та ін.; за ред. О. М. Ярошенка; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 4-те вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2015. 455 с.

Право соціального забезпечення : підручник / [О. М. Ярошенко, А. М. Слюсар, І. А. Ветухова та ін.]; за ред. О. М. Ярошенка. Харків: Право, 2019. С. 318-347.

Бурлака О. Види соціальної допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 11. С. 89–93.

Вознюк Н. І. До питання вдосконалення процедури забезпечення державними соціальними допомогами. *Публічне право*. 2015. № 3. С. 353–359.

Іншин М. І. Сутність правовідносин щодо соціального забезпечення допомогами у зв'язку з народженням і вихованням дитини. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2015. Вип. 2. С. 58–62.

Костюк В. Л. Державні соціальні допомоги: поняття, ознаки, основні види та тенденції розвитку. *Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право"*. 2017. № 1 (15). С. 1–18.

Тарасенко В. С. Державна соціальна допомога як вид матеріального забезпечення дітей-інвалідів. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 58. С. 144–149.

Тарасенко В. С. Проблеми виплати допомоги по вагітності та пологах застрахованим особам: судова практика. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія “Юрид. науки”. 2016. Вип. 5. Т. 1. С.160–164.

Хомич І. Ю. Особливості соціальної допомоги як форми соціального забезпечення населення України. *Форум права*. 2013. № 3. С. 717–724.

Чеховська І. В. Державна соціальна допомога сім’ям в Україні: аналіз правозастосовної практики. *Університетські наукові записки*. 2011. № 4. С. 255–261.

Т е м а 11. Соціальне обслуговування

П и т а н н я д л я о б г о в о р е н н я

1. Поняття й види соціальних послуг.
2. Порядок надання та отримання соціальних послуг.
3. Волонтерська діяльність у сфері надання соціальних послуг.
4. Соціальне обслуговування як вид соціального забезпечення.
5. Соціальне обслуговування осіб похилого віку.
6. Соціальне забезпечення осіб з інвалідністю: правове регулювання, види.
7. Надання соціальних послуг бездомним і безпритульним дітям.

Завдання

32. Одинокий пенсіонер Струц, якому виповнилося 86 років, звернувся до районного управління праці та соціального захисту населення з питанням про обслуговування його на дому. Під час подання заяви з’ясувалося, що у нього є син, який мешкає в іншому місті, але він не може здійснювати догляд за

батьком.

Чи має право Струц на отримання соціальних послуг на дому? Які види соціальних послуг йому можуть бути надані?

33. Коваль, який є особою з інвалідністю 1 групи та постійно проживає в Україні, звернувся до органу соціального захисту про направлення його для проходження курсу реабілітації. Йому відмовили, оскільки він є громадянином Польщі. Крім того, в своїй заяві Коваль не вказав, яких конкретно заходів реабілітації він потребує, і не надав відповідних документів.

Чи має право Коваль пройти курс реабілітації в Україні? Який порядок направлення на проходження курсу реабілітації? Які види реабілітації осіб з інвалідністю передбачено чинним законодавством України?

34. Із Зуєвим стався нещасний випадок на виробництві. На підприємстві, де він працює, було складено акт про це. За рішенням МСЕК йому було встановлено 2 групу інвалідності та його визнано таким, що потребує ортопедичного взуття. Потерпілий звернувся до виконавчої дирекції Фонду соціального страхування із заявою про заміну ортопедичного взуття. Дирекція Фонду відмовила у видачі направлення на заміну протезних виробів, посилаючись на те, що строк експлуатації раніше виданого взуття закінчується через вісім місяців. Також дирекція Фонду повідомила про те, що Зуєв не надав рішення МСЕК про потребу у подальшому забезпеченні протезними виробами.

Чи правомірні дії дирекції Фонду? Який порядок направлення на забезпечення протезними виробами до підприємства-виробника?

35. Подружжя Яценків (віком 80 і 83 роки) звернулося із заявою до районного відділу праці та соціального захисту про прийняття їх до стаціонарного відділення територіального центру соціального обслуговування на постійне проживання. У заяві вони вказали, що є непрацездатними, але в них є син, який

їх не утримує і не допомагає. Подружжю було відмовлено у влаштуванні до територіального центру соціального обслуговування.

Який порядок прийняття громадян на обслуговування до стаціонарних відділень територіальних центрів соціального обслуговування? Які для цього необхідні документи? Чи правильно відмовили подружжю Яценків?

Список нормативно-правових актів та літератури

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 46. Ст. 403.

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 22.

Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21.03.1991 р. № 875-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 21. Ст. 252.

Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 06.10.2005 р. № 2961-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 2. Ст. 36.

Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 73. ст. 18.

Положення про медико-соціальну експертизу: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 03.12.2009 р. ,№ 1317. *Офіційний вісник України*. 2009. № 95. Ст. 3265.

Інструкція про встановлення груп інвалідності: затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України 05.09.2011 р. ,№ 561. *Офіційний вісник України*. 2011. № 91. Ст. 3319.

Положення про індивідуальну програму реабілітації особи з інвалідністю: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 р. № 757. *Офіційний вісник України*. 2007. № 39. ,Ст. 1547.

Державна типова програма реабілітації особи з інвалідністю: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 08.12.2006 р. № 1686. *Офіційний вісник України*. 2006. № 50. Ст. 3311.

Порядок забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 р. № 321. *Офіційний вісник України*. 2012. № 31. Ст. 1146.

Про затвердження Положення про забезпечення технічними засобами реабілітації потерпілих унаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання: постанова правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань від 25.03.2008 р. № 23. *Офіційний вісник України*. 2008. № 45. Ст. 1502.

Право соціального забезпечення в Україні: підручник / О. М. Ярошенко, Г. О. Барабаш, Н. М. Вапнярчук та ін.; за ред. О. М. Ярошенка. 4-те вид., переробл. і доповн. Харків: “Право”, 2015. С. 146–169.

Право соціального забезпечення : підручник / [О. М. Ярошенко, А. М. Слюсар, І. А. Ветухова та ін.]; за ред. О. М. Ярошенка. Харків: Право, 2019. С. 349-368.

Гончаров В. О., Прилипко С. М., Шумна Л. П., Ярошенко О. М. Правове регулювання соціального обслуговування населення в сучасних умовах: проблеми теорії та практики. Харків: Юрайт, 2012. 312 с.

Шумна Л. П. Право на соціальну підтримку і гарантії його реалізації в умовах ринкової економіки: монографія. Чернігів: Чернігів. нац. технол. ун-т, 2014. 380 с.

Дубич К.В. Реформи соціальних послуг в Україні: сучасний стан і проблеми впровадження. *Аспекти публічного управління*. 2015 № 3 (17). С. 64–69.

Литвиненко В. М. Щодо змісту терміна “соціальні послуги” в теорії та законодавстві. *Держава і право*. Вип. 40. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2008. С. 305–311.

Литвиненко В. М. Співвідношення соціальних послуг і пільг у системі соціального захисту населення. *Юридична Україна*. 2012. № 11. С. 124–127.

Сінчук О. Правові засади реабілітації інвалідів в Україні. *Вісник Пенсійного фонду України*. 2007. 12. С. 22, 23.

Шумна Л. П. Соціальні пільги: сучасний стан і перспективи існування. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. Луганськ: Вид-во Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2012. № 23. С. 577–582.

Шумна Л. П. Соціальні послуги: спроба визначити правову природу. *Держава і право*. Вип. 54. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. С. 284–288.

Яковлева Г.О. Сутність та значення соціальної пільги як виду соціального забезпечення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2014. Вип. 29. Ч. 2. Т. 4. С. 53.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота – вид позааудиторної роботи студента навчального характеру, спрямована на вивчення дисципліни, під час якої він повинен самостійно опрацювати конспекти лекцій, літературу, нормативні акти, судову практику до тем, що виносяться на практичні заняття.

Формами самостійної роботи є:

- виконання домашніх завдань,
- доопрацювання матеріалів лекцій,
- робота в інформаційних мережах,
- ознайомлення з додатковими джерелами,
- складання конспектів до тем, що пропонуються для самостійного вивчення.

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Мета: допомогти студентам у вивченні практичних питань у сфері соціального забезпечення, виробленні навичок самостійної роботи з літературою, викладенні теоретичних питань, а також у правильному застосуванні законів.

Зміст: опрацювання рекомендованої літератури, чинного законодавства й практики його прикладання, розкриття теми та пунктів плану й кола питань, які повинні бути розглянуті.

Вимоги до виконання індивідуальної роботи за видами:

1) реферат – загальний обсяг 12–15 сторінок. Наприкінці роботи – список використаної літератури та нормативних актів. Подається викладачу, який веде практичні заняття. Захист відбувається відповідно до вимог, які висуває викладач;

2) стаття в наукових виданнях – оформлюється згідно з правилами редакції збірника студентських наукових праць. Надається науковому керівникові, після його рецензії – до редакції. Зараховується опублікування статті;

3) участь у конкурсі студентських наукових робіт – робота виконується відповідно до вимог оргкомітету конкурсу та потрапляє на нього з рецензією наукового керівника;

4) тези доповіді на студентській науково-практичній конференції – оформлюються відповідно до норм редакції збірника. Після рецензії наукового керівника віддаються до редакції. Зараховується участь у студентській науково-практичній конференції та опублікування тез доповіді;

5) наукова доповідь – загальний обсяг 30 сторінок. Представляється науковому керівникові. Слухання відбувається на засіданні гуртка кафедри трудового права.

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ

1. Історичні аспекти соціального забезпечення в Україні.
2. Принципи права соціального забезпечення.
3. Організаційно-правові форми та види соціального забезпечення в Україні.
4. Поняття та особливості джерел права соціального забезпечення.
5. Міжнародні правові акти як джерело права соціального забезпечення.
6. Конвенції МОП у сфері соціального забезпечення та їх юридичне значення.
7. Соціальні ризики: загальна характеристика.
8. Страховий стаж як юридичний факт, необхідний для пенсійного забезпечення.
9. Види страхового стажу. Співвідношення страхового і трудового стажу.
10. Допомога по безробіттю та порядок її надання.
11. Види матеріального забезпечення та соціальні послуги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття.
12. Досвід зарубіжних країн щодо соціального забезпечення безробітних.
13. Види матеріального забезпечення та соціальні послуги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.
14. Нещасний випадок на виробництві: поняття та порядок розслідування.
15. Професійне захворювання: поняття і порядок встановлення зв'язку із виробництвом.
16. Види матеріального забезпечення та соціальні послуги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.
17. МСЕК та її повноваження.
18. Поняття інвалідності, порядок встановлення групи і причини інвалідності.

19. Особливості пенсійного забезпечення осіб, зайнятих на підземних роботах, роботах за Списками № 1 і № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників.

20. Пенсії за особливі заслуги перед Україною.

21. Пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби.

22. Пенсійне забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

23. Загальні умови призначення пенсій у недержавній пенсійній системі.

24. Державні допомоги сім'ям з дітьми: загальна характеристика.

25. Волонтерська діяльність у сфері надання соціальних послуг: загальна характеристика.

26. Соціальне обслуговування як вид соціального забезпечення.

27. Надання соціальних послуг бездомним і безпритульним дітям.

28. Державні соціальні стандарти та нормативи соціального забезпечення.

ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ

1. Конституційні засади соціального забезпечення громадян України.

2. Соціальний захист та соціальне забезпечення: співвідношення понять.

3. Предмет права соціального забезпечення.

4. Метод права соціального забезпечення.

5. Функції права соціального забезпечення.

6. Система права соціального забезпечення.

7. Співвідношення права соціального забезпечення з іншими галузями права.

8. Поняття, загальна характеристика та класифікація джерел права соціального забезпечення.

9. Акти міжнародно-правового регулювання у сфері права соціального забезпечення.

10. Нормативно-правові акти як джерела права соціального забезпечення: загальна характеристика.

11. Значення рішення Конституційного Суду України та судової практики для правового регулювання відносин у сфері соціального забезпечення.

12. Принципи права соціального забезпечення.

13. Поняття та види правовідносин із соціального забезпечення.

14. Правовідносини із соціального забезпечення: суб'єкти та об'єкт.

15. Зміст правовідносин із соціального забезпечення.

16. Правовідносини із соціального забезпечення: підстави виникнення, зміни і припинення.

17. Організаційно-правові форми соціального забезпечення.

18. Поняття та види соціального забезпечення.

19. Соціальні ризики як підстава для реалізації права на соціальне забезпечення.

20. Поняття та види страхового стажу.

21. Обчислення та підтвердження страхового (трудового) стажу.

22. Поняття пенсійного забезпечення та його місце в системі соціального забезпечення України.

23. Система пенсійного забезпечення в Україні.

24. Поняття та види пенсійних правовідносин.

25. Солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування: загальна характеристика.

26. Правовий статус суб'єктів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

27. Принципи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

28. Особи, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню: загальна характеристика.

29. Поняття пенсії та її відмінності від інших соціальних виплат.

30. Пенсії за віком у солідарній системі: поняття та порядок призначення.

31. Пенсії по інвалідності в солідарній системі: поняття та порядок призначення

32. Групи інвалідності та порядок їх встановлення.

33. Органи медико-соціальної експертизи, їх права та обов'язки.

34. Пенсії у зв'язку із втратою годувальника в солідарній системі: поняття та порядок призначення.

35. Встановлення юридичних фактів, що дають право на пенсію в разі втрати годувальника.

36. Система недержавного пенсійного забезпечення.

37. Види пенсійних виплат недержавного пенсійного забезпечення: загальна характеристика.

38. Пенсії за віком на пільгових умовах: загальна характеристика.

39. Особливості пенсійного забезпечення осіб, зайнятих на підземних роботах, роботах за Списками № 1 і № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників.

40. Особливості пільгового пенсійного забезпечення працівників окремих галузей економіки.

41. Пенсії за вислугу років: поняття, порядок призначення.

42. Пенсії за особливі заслуги перед Україною.

43. Пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби.

44. Спеціальний трудовий стаж та його значення.

45. Пенсійне забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

46. Види пільг і компенсацій громадянам, постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи.

47. Поняття, суб'єкти та об'єкт за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

48. Принципи соціального страхування.

49. Особи, які підлягають страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

50. Види матеріального забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

51. Соціальні послуги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

52. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: поняття та загальна характеристика.

53. Поняття безробітного та його правовий статус.

54. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: об'єкт, суб'єкти, види забезпечення.

55. Матеріальне забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття.

56. Соціальні послуги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття.

57. Допомога по безробіттю: поняття, порядок призначення.

58. Допомога по частковому безробіттю: умови та порядок призначення.

58. Припинення, відкладення виплат матеріального забезпечення на випадок безробіття та скорочення їх тривалості.

60. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: загальна характеристика, суб'єкти та об'єкт.

61. Особи, які підлягають страхуванню від нещасного випадку.

62. Права та обов'язки застрахованої особи за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасних випадків і професійних захворювань, що спричинили втрату працездатності.

63. Права, обов'язки та відповідальність роботодавця як страхувальника.

64. Порядок встановлення ступеня втрати працездатності потерпілим на виробництві.

65. Види матеріального забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасних випадків і професійних захворювань, що спричинили втрату працездатності.

66. Види соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасних випадків і професійних захворювань, що спричинили втрату працездатності.

67. Порядок надання соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням.

68. Підстави, відмови у страхових виплатах і наданні соціальних послуг.

69. Поняття і види державних соціальних допомог.

70. Державні допомоги сім'ям з дітьми: загальна характеристика.

71. Державна допомога особам з інвалідністю з дитинства й дітям з інвалідністю: загальна характеристика.

72. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям.

73. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю.

74. Соціальний захист ветеранів праці та інших громадян похилого віку.

75. Поняття і види соціальних пілг, що надаються окремим категоріям громадян.

76. Допомога по вагітності та пологах: поняття, порядок призначення.

77. Допомога по тимчасовій непрацездатності: поняття, порядок призначення.

78. Підстави для відмови в наданні допомоги по тимчасовій непрацездатності.

79. Допомога на поховання: поняття, порядок призначення.

80. Державні допомоги особам, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС.

81. Поняття й види соціальних послуг.

82. Порядок надання соціальних послуг.

83. Волонтерська діяльність у сфері надання соціальних послуг: загальна характеристика.

84. Соціальне обслуговування як вид соціального забезпечення.

85. Соціальне обслуговування осіб похилого віку.

86. Соціальне забезпечення осіб з інвалідністю: правове регулювання, види.

87. Державні соціальні стандарти і державні соціальні гарантії.

КРИТЕРІЇ

оцінювання знань і умінь студентів при поточному контролі

Навчальна дисципліна	Вид контролю	Загальна кількість балів у семестрі за практичних занять	Критерії розподілу балів у семестрі за індивідуальну роботу	Підсумкові бали допуск у до іспиту
Право соціального забезпечення	Підсумковий (іспит) 5-й семестр Max - 40 балів	Max - 45 балів <u>0 - 30 балів</u> – систематичність та активність роботи на практичних заняттях. Контролюючі тестові завдання <u>5-15 балів</u> – підсумкова контрольна робота (позитивними є бали від 5 до 15, бали 0-5 – перескладаються) Min – 30 балів	0– 15 балів – індивідуальна робота: <i>есе</i> (коротка самостійна творча робота, в якій у вільній формі висловлюються особисті думки за тему) – 1-5 бали; <i>дайджест</i> (добір позицій, підходів із різних джерел на певну тематику) – 1-5 бали; <i>реферат</i> (наукова робота, що містить вичерпну інформацію за обраною темою та передбачає виклад матеріалу на основі спеціально підібраної літератури та самостійно проведеного дослідження) – 1-5 бали; <i>тези доповіді</i> опубліковані у збірнику наукових праць – 10 балів; <i>наукова стаття</i> у фахових виданнях – 15 балів; <i>участь у конкурсі</i> студентських наукових робіт – 15 балів	Max - 60 балів Min – 35 балів

КРИТЕРІЇ
оцінювання знань і умінь студентів при підсумковому контролі
знань

Кількість балів	Критерії оцінювання знань і умінь студента
40	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах та концепціях дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у практичній роботі.
35	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
30	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки та суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
25	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.
0	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

Переведення оцінки за 100-бальною шкалою здійснюється відповідно до нижчевказаної таблиці:

Шкала оцінювання ECTS:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82 – 89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75 – 81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилوک)
67 – 74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60 – 66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35 – 59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1 – 34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Загальний розрахунок годин лекцій, практичних занять, самостійної роботи.....	6
Програма навчальної дисципліни “Право соціального забезпечення”.....	8
Завдання до практичних занять і самостійної роботи	12
Самостійна робота.....	54
Індивідуальна робота студентів.....	55
Теми рефератів.....	56
Програмні питання.....	58
Критерії оцінки успішності студентів.....	63

Навчальне видання

Електронне видання

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**“ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”**

**(перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузі знань 08 “Право”
спеціальності 081 “Право”)**

*для студентів III курсу
фінансово-правового факультету*

У к л а д а ч і: КРАСЮК Тетяна Василівна,
АВЕСКУЛОВ Валерій Дмитрович,
СЕРЕДА Олена Григорівна,
СОЛОВЙОВ Олексій Володимирович

Відповідальний за випуск *О. М. Ярошенко*

Редактор *Л. М. Рибалко*

Комп’ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*